

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIY TA'LIM, FAN VA
INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI
BUXORO DAVLAT UNIVERSITETI

“PSIXOLOGIK TADQIQOTLARDA MUAMMOLAR, YUTUQLAR, INNOVATSIYALAR”

mavzusidagi

**RESPUBLIKA ILMIY-AMALIY
KONFERENSIYASI**

2024-yil, 22-noyabr

www.buxdu.uz

BO'LAJAK MUSIQA MADANIYATI O'QITUVCHILARINING AUTENTIK KOMPETENSIYASINI TAKOMILLASHTIRISH METODIKASI

Bexruz Hamidovich Boltayev

*Buxoro davlat universiteti "San'atshunoslik" fakulteti
Musiqqa ijrochiligi va madaniyati kafedrası o'qituvchisi*

Annotatsiya: Musiqqa o'qituvchisi faoliyatining samaradorligi uning kasbiy mahoratiga bog'liq. Biz kasbiy kompetensiya ko'p faktorli hodisa deb hisoblaymiz. Bu nafaqat maxsus asosiy ilmiy va uslubiy bilimlar, ko'nikmalar, balki kasbiy, balki o'qituvchining umumiy madaniyatiga, uning qadriyat yo'nalishlariga, faoliyatining mazmuni va mutaxassis sifatida o'zi haqidagi g'oyalariga bog'liq bo'lgan odamlar bilan ishlash qobiliyatini ham o'z ichiga oladi.

Kalit so'zlar: musiqqa o'qituvchisi, pedagogik kompetensiya, kasbiy, musiqqa, san'at, ta'lim, ma'naviy qadriyat, inson, estetik, tafakkur.

Аннотация: Эффективность учителя музыки зависит от его профессиональных навыков. Мы считаем, что профессиональная компетентность – явление многофакторное. От общей культуры педагога, его ценностных ориентаций, содержания его деятельности и его представлений о себе как о специалисте зависят не только специальные базовые научно-методические знания, умения и навыки, но и профессиональные, но и работа с людьми, включает в себя способности.

Ключевые слова: учитель музыки, педагогическая компетентность, профессионал, музыка, искусство, образование, духовные ценности, человек, способности, мышление.

Abstract: The effectiveness of a music teacher depends on his professional skills. We believe that professional competence is a multifactorial phenomenon. Not only special basic scientific and methodological knowledge, abilities and skills, but also professional ones, but also work with people depend on the general culture of the teacher, his value orientations, the content of his activities and his ideas about himself as a specialist. includes abilities.

Key words: music teacher, pedagogical competence, professional, music, art, education, spiritual values, abilities, thinking.

Ta'lim sohasidagi zamonaviy kontseptual yondashuvlar oliy o'quv yurtlarida o'qituvchini tayyorlash bo'yicha ilmiy tadqiqotlarni faollashtirishni o'z ichiga oladi. Pedagogik jabhadagi o'zgarishlar yangi pedagogik tafakkurning shakllanishiga olib keladi, uning asosiy bo'g'ini pedagogik jarayonni insonparvarlashtirish, individual shaxsiy yo'nalish, ya'ni barcha o'quv-tarbiyaviy ishlarning bolaning shaxsiyatini rivojlantirishga yo'naltirilganligi, uning tashqi dunyo va o'zi bilan yetarli munosabatlar tizimini shakllantirishdir.

Musiqqa o'qituvchisi kasbi nafaqat o'ziga xos, balki o'ziga xos tarzda ijtimoiy ahamiyatga ega. Faqat musiqqa o'qituvchisi har bir bolaning musiqiy madaniyatini shakllantiradi. U mamlakatning butun yosh avlodini buyuk musiqiy meros bilan tanishtiradi, bolalarda badiiy, estetik didni rivojlantiradi, ijodiy qobiliyatlarni, tasavvurni, intuitivlikni rivojlantiradi. Musiqqa o'qituvchisining zamonaviy kasbiy darajasi musiqani o'rganish va tahlil qilish bo'yicha yuqori ixtisoslashgan nazariy bilim va ko'nikmalar bilan cheklanmaydi. Musiqiy hodisalarni keng madaniy va tarixiy kontekstda ko'rib chiqadigan chuqur gumanitar bilimlar zarur.

O'zbek falsafasida san'atning insonning ma'naviy dunyosini shakllantirishda alohida o'rin tutadi. Musiqqa san'atning o'ziga xos turi sifatida inson shaxsiyatining qadriyat belgisidir va umuminsoniy ma'naviy qadriyat bo'lib qoladi. Musiqqa odamlarning ruhiyatiga ta'sir qilishi mumkinligini bilish jamiyat tarixining barcha davrlarida musiqaning falsafiy tabiatiga bag'ishlanganlar tomonidan ishlatilgan, dunyoqarash bu tabiatni anglash orqali shakllangan. Odamlarning ma'naviy kayfiyatiga musiqiy ta'sirning ezoterizmi ikkita hodisaning yagona tabiati bilan bog'liq. Musiqqa san'atining eng qimmatli hissasi shundaki, u vaqt, makon orqali barcha zamon va xalqlarning eng yaxshi va buyuk odamlari bilan, qo'llarining asarlari orqali, ufqlarini kengaytirib, dunyoqarashni boyitib, muloqot qilish uchun noyob imkoniyat yaratadi. Insonni

shakllantiradigan barcha madaniyatlarning eng qudratli va eng ko'zga ko'ringanlari uning vaqt va makon haqidagi g'oyalaridir. Inson uchun ular dunyo bilan munosabatlarida va musiqa bilan muloqotda zarurdir va dunyoni bilish istagi qanchalik jiddiy bo'lsa, bu bilim vositalari shunchalik universal bo'lishi kerak. Musiqani bilish va bilishni boshlash, ham nazariy, ham amaliy, ko'plab elementar ko'nikmalar, e'tibor va keskinlikni talab qiladi. Musiqiy notani o'zlashtirib, siz har qanday davr musiqasini tinglashingiz mumkin. Shoirlar singari, bastakorlar ham boshqa barcha belgilarni - ijro davomiyligi, tempi, kayfiyati va xarakterini qog'ozga yozib olishdi va asrlar davomida ishlab chiqilgan til tufayli bastakorning ruhi uning musiqasi ijrochilarida yana jonlanadi. Handel yoki Motsart, Betxoven yoki Raxmaninoffning jonli tuyg'ulari bizga davlatlar va xalqlar, vaqt va makon chegaralari orqali yetkaziladi.

Bugungi kunda musiqa o'qituvchisini sifat jihatidan yangi shakllanish tor fan mutaxassisi emas, balki kasbiy va pedagogik madaniyatga ega, boy ijodiy salohiyatga ega o'qituvchini tayyorlash muammosi ayniqsa dolzarbdir.

Bo'lajak musiqa o'qituvchini zamonaviy sharoitda oliy pedagogik ta'lim tizimiga tayyorlashda, jarayonda o'zini sifatli o'zgartirishni, sodir bo'layotgan o'zgarishlarning tabiati va yo'nalishiga dastlabki pedagogik faoliyatga tayyorgarlik, L.V. Nechayevaning so'zlariga ko'ra, "Shaxsning kasbiy va pedagogik yo'nalishini, uning nazariy qurollanishini, shuningdek, qo'shma faoliyat uchun zarur bo'lgan kasbiy ahamiyatga ega ko'nikmalarning mavjudligini o'z ichiga olgan integral o'zgaruvchilar tizimi" [6].

Shunday qilib, o'qituvchining shaxsini shakllantirishning eng muhim sharti bu o'quv jarayonining mazmuni va tashkil etilishini belgilaydigan malaka xususiyatlarini shakllantirishning ilmiy asosi sifatida mutaxassis modelini aniqlash.

Mutaxassisning modeli kelajakdagi o'qituvchining o'quv jarayonining gumanistik salohiyatini ro'yobga chiqarish uchun oliy ta'lim tizimiga tayyorgarligini amalga oshirishda erishilishi kerak bo'lgan idealning bir turi sifatida tushuniladi. [4].

Keng ma'noda, mutaxassis modeli deganda o'qituvchining kasbiy, ijtimoiy - psixologik, ijodiy va shaxsiy fazilatlari tushuniladi, bu uning yangi ijtimoiy-iqtisodiy sharoitlarda ishlash qobiliyatini belgilaydi, jamiyat talablariga javob beradigan natijalarga erishish.

Musiqa o'qituvchisining ishi faoliyatning ko'p qirraliligi bilan ajralib turadi: bolalarga san'at, uning shakllari va janrlari haqida qiziqarli va ishtiyoq bilan aytib berish;

yuqori professional darajada badiiy asarlarni o'rganish va ijro etish bo'yicha darslar o'tkazish;

asbobda qo'shiqlarning hamrohligini, shuningdek tinglash uchun dastur tomonidan tavsiya etilgan asarlarni malakali ijro etish;

nazariy bilimlarni qulay va qiziqarli tarzda berish;

Musiqa o'qituvchisining kasbiy va pedagogik faoliyatga tayyor bo'lishining zaruriy sharti, kasbiy va pedagogik madaniyatning zarur tarkibiy qismi sifatida qaraladi. Pedagogik ijodkorlik yuqori kasbiy va pedagogik kompetentsiyaga asoslangan bo'lsa samarali bo'ladi.

Musiqa o'qituvchisi faoliyatining samaradorligi uning kasbiy mahoratiga bog'liq. Biz kasbiy kompetentsiya ko'p faktorli hodisa deb hisoblaymiz. Bu nafaqat maxsus asosiy ilmiy va uslubiy bilimlar, ko'nikmalar, balki kasbiy, balki o'qituvchining umumiy madaniyatiga, uning qadriyat yo'nalishlariga, faoliyatining mazmuni va mutaxassis sifatida o'zi haqidagi g'oyalariga bog'liq bo'lgan odamlar bilan ishlash qobiliyatini ham o'z ichiga oladi.

Xulosa qilib aytadigan bo'lsak, zamonaviy ijtimoiy-madaniy sharoitda musiqa o'qituvchisining kasbiy faoliyati ijtimoiy va tarbiyaviy funktsiyalarning murakkablashishi tufayli yangi tarkib bilan to'ldiriladi. Ta'lim jarayonining asosi bo'lgan gumanistik printsip shaxsni umuminsoniy badiiy qadriyatlar bilan tanishtirishga yordam beradi va shu bilan birga individuallikni rivojlantiradi, insonning ijodiy o'zini o'zi anglashiga imkon beradi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Алиев Ю.Б. Настольная книга школьного учителя музыканта. - М.:Владос, 2000. - 336 с.

2. Баренбойм Л.А. Музыкальная педагогика и исполнительство. - Л.6 Музыка, 1974. - 336 с.
3. Барсова И. Специфика языка музыки в создании художественной картины мира // Художественное творчество. Вопросы комплексного изучения. - Л.: Наука, 1986. - С. 99 - 116.
4. Исаев И.Ф. Профессионально-педагогическая культура преподавателя. - М.: Изд. Центр «Академия», 2002. - 208 с.
5. Каримов О. И. Бўлажак мусиқа ўқитувчиларида маънавий-ахлоқий сифатларни шакллантириш //Scientific Impulse. – 2022. – Т. 1. – №. 2. – С. 377-381.
6. Нечаева Л.В. Подготовка студентов педагогических институтов к взаимодействию с учащимися: Автореф. дис. ... канд. пед. наук. - Харьков, 1991.- 18 с.
7. Rajabov T. I., Ibodov O. R. O'zbek Xalq Musiqa Merosida O'quvchilarni Vatanparvalik Ruhida Tarbiyalash Vositasi //Ijtimoiy fanlarda innovasiya onlayn ilmiy jurnali. – 2021. – Т. 1. – №. 6. – С. 139-145
8. Холопов Ю.Н. О формах постижения бытия // Вопросы философии. -1993.-№4.- С. 106-114.

KICHIK MAKTAB YOSHIDAGI BOLALARNING MAKTABGA ADAPTATSIYASI

Nasimov Sadriddin Xurazboyevich

Samarqand davlat universiteti

Psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

G'ofurova Gulandom G'ulomovna

Samarqand davlat universiteti talabasi

Annotatsiya. Boshlang'ich sinf o'quvchilarini maktabga moslashishini ta'minlashda pedagogik-psixologik faoliyatning maqsad va vazifalari, shakllari, usullari darajasida qurilishi kerakligi isbotlangan. Ketma-ket aloqalarni amalga oshirish usullaridan biri bolaning maktabgacha ta'limdan boshlang'ich ta'limga o'tishi uchun yetarli sharoitlarni ta'minlaydigan pedagogik-psixologik bilim va tajriba zarur.

Tayanch so'z va iboralar. subektiv, obyektiv, kompetent, integratsiya, adaptatsiya, ijtimoiy muhit, jamiyat, ta'lim tarbiya, mehnatsevar.

Абстрактный. Доказано, что педагогико-психологическая деятельность должна строиться на уровне целей и задач, форм и методов, обеспечивающих адаптацию младших школьников к школе. Одним из способов осуществления серийного общения является потребность в педагогико-психологических знаниях и опыте, что обеспечивает достаточные условия для перехода ребенка от дошкольного образования к начальному.

Ключевые слова и фразы: субъективный, объективный, компетентный, интеграция, адаптация, социальная среда, общество, воспитание, трудолюбие.

Abstract. It is proved that pedagogical and psychological activity should be based on the level of goals and objectives, forms and methods that ensure the adaptation of younger students to school. One of the ways to implement serial communication is the need for pedagogical and psychological knowledge and experience, which provides sufficient conditions for the transition of the child from preschool to primary education.

Key words and phrases: subjective, objective, competent, integration, adaptation, social environment, society, upbringing, diligence.

Fuqarolarning sog'ligini saqlash va har tomonlama rivojlanishi har qanday davlatning asosiy vazifalaridan hisoblanadi. Hozirgi kunda ko'pchilik mutaxassislar mamlakatning aksariyat aholisi sog'ligi va intellektual rivojlanishi susayotganligini ta'kidlashmoqda. Bir tomondan, mazkur holatning sababi, boshqa tomondan, oqibati sifatida ko'pincha adaptatsiya jarayonining buzilishi ko'rsatilmoqda.

MUNDARIJA

Kirish soʻzi	3
I SHO'BA. ZAMONAVIY PSIXOLOGIK TADQIQOTLAR METODOLOGIYASI	4
Nazarov Akmal Mardonovich. TALABALARNING ILMIY-INNOVATSION FAOLIYATINI RIVOJLANTIRISHDA PEDAGOGIK-PSIXOLOGIK BARQARORLIK	5
Gadayeva Munira Muxamedovna. OTA-ONALARGA “ZAMONAVIY O'SMIR” EGOSI HAQIDA TAVSIYALAR	7
Ropiyev Madamin Yusufjonovich. FAVQULOTDA VAZIYATLARDA XODIMGA PSIXOLOGIK YORDAM KO'RSATISHDA SHAXS INDIVIDUAL XULQ-ATVORINING O'RNI	9
Narziyeva Shaxnoza Rustamjon qizi. G'ARB OLIMLARINING DEVIANT XULQ-ATVOR MASALASINI O'RGANISHLARIDAGI PSIXOLOGIK YONDASHUVLARI	15
Sodiqova Gulbarno Odiljon qizi. QIZLARNI ERTA TURMUSHGA BERISH VA UNING IJTIMOIIY-PSIXOLOGIK MUAMMOLARI.....	18
Kodirova Dilnoza Murtazoyevna. BO'LAJAK PSIXOLOGLAR KOMMUNIKATIV KOMPETENTLIGINI RIVOJLANTIRISHNING PSIXOLOGIK DETERMINANTLARI.	20
Шарипова Муштари Толибжон кизи. Факторы, влияющие на социально-психологическую адаптацию подростков с психосоматическими нарушениями	22
Xudayberdieva Sevara Boxodir qizi. XORIJ OLIMLARI TOMONIDAN OILAVIY HAYOT SIKLI BOSQICHLARIGA QARASHLARI	25
Ахмадов Назир Рахматович. ФОРМИРОВАНИЕ У ПОДРОСТКОВ КОНСТРУКТИВНЫХ СТРАТЕГИЙ ПОВЕДЕНИЯ В КОНФЛИКТНЫХ СИТУАЦИЯХ.....	29
II SHO'BA. PSIXOLOGIK TADQIQOTLARDA QO'LLANILADIGAN YANGI METODLAR VA INNOVATSION TEXNOLOGIYALAR.....	32
Ashrapov Nodirbek Namoz o'g'li. O'SPIRINLARDA KOGNITIV TIZIMNI RIVOJLANISHIDA IJTIMOIIY MUHITNING TA'SIRI.....	33
Primova Shaxzoda. YETIM VA OTA – ONA QARAMOG'IDAN MAXRUM BO'LGAN BOLALARNI PSIXOEMOTSIONAL RIVOJLANISHIDA TUTUNGAN OTA- ONANING TARBIYAVIY TA'SIRI.	36
Allakov Ilhom Okmurodovich. O'SMIRLAR AXBOROT OLAMINING ENG QULAY VA HIMOYALANMAGAN ISTE'MOLCHISI SIFATIDA.....	39
A.Nurmatov. O'SMIRLARDA YOLG'ON AXBOROTLARNI QABUL QILISHGA MOYILLIK VA SHAXS SIFATLARI O'RTASIDAGI BOG'LIQLIK OMILLARI.....	42
Sh.A.Mirabdullaeva. HARBIY XIZMATCHILARNI EKSTREMAL VAZIYATLARGA TAYYORLASHDA BOSHQARUV FAOLIYATI VA LIDERLIK SIFATLARINING AHAMIYATI ..	45
Abdullayev Rustamjon Abduvaliyevich. JISMONIY TARBIYA O'QITUVCHILARI ORASIDA ZARUR KASBIY XISLATLARNI SHAKLLANTIRISHDA PEDAGOGIK-PSIXOLOGIYANI AHAMIYATI.	47
Bexruz Hamidovich Boltayev. BO'LAJAK MUSIQA MADANIYATI O'QITUVCHILARINING AUTENTIK KOMPETENSIYASINI TAKOMILLASHTIRISH METODIKASI	51
Nasimov Sadridin Xurazboyevich, G'ofurova Gulandom G'ulomovna. KICHIK MAKTAB YOSHIDAGI BOLALARNING MAKTABGA ADAPTATSIYASI	53
Jalilova Munisa Abdurashid qizi. PSIXOLOG MUTAXASSISLARDA REFLEKSIYANI RIVOJLANTIRISHNING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI	57
Ubaydullayeva Naziraxon Fazliddinovna. LOGOTERAPEVTIK YONDASHUVDAN FOYDALANGAN HOLDA TALABALARNI RIVOJLANTIRISH VA QO'LLAB-QUVVATLASH.....	60
III SHO'BA. YOSHLARGA PSIXOLOGIK XIZMAT KO'RSATISH MEXANIZMLARI VA	